

Warszawa, 23-12-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.501.177.2025.JRO

**Pan
Waldemar Żurek
Minister Sprawiedliwości
ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

od 2018 r. prawo zakazuje krewnym, powinowatym i małżonkom jednoczesnego zajmowania stanowisk sędziego Sądu Najwyższego (art. 32 ustawy o SN¹) oraz stanowisk sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego (art. 32 ustawy o SN w zw. z art. 49 § 1 Prawa o ustroju sądów administracyjnych²). Głównym celem zakazu jest dążenie do zachowania zasady bezstronności orzekania w SN i NSA oraz zapewnienie niezawisłości sędziowskiej. Ubocznym skutkiem obecnych przepisów jest jednak również to, że w przypadku zawarcia związku małżeńskiego między sędziami Sądu Najwyższego oraz między sędziami Naczelnego Sądu Administracyjnego nastąpi naruszenie zakazu określonego w art. 32 ustawy o SN.

Przed 2018 r. małżonkowie nie mogli jedynie pracować w tej samej izbie, orzekać w ramach tego samego składu orzekającego, ani jeden nie mógł podlegać służbowo

¹ Ustawa z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2024 r. poz. 622).

² Ustawa z 25 lipca 2002 r. - Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1267).

drugiemu (art. 25 ustawy o SN z 2002 r.³). Zgodnie zaś z art. 23 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. poz. 1443) przepisu art. 32 ustawy o SN nie stosuje się do osób pozostających ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz małżonków, będących sędziami Sądu Najwyższego w dniu wejścia w życie tej ustawy. Oznacza więc to dodatkowo zróżnicowanie sytuacji prawnej sędziów Sądu Najwyższego pozostających w związku małżeńskim. Sędziowie, którzy pozostawali w takim związku przed wejściem w życie wskazanej nowelizacji, nie narażają się na zarzut popełnienia deliktu dyscyplinarnego, natomiast w przypadku sędziów, którzy zawarliby ów związek po wejściu w życie nowelizacji, zaktualizuje się zarzut rażącego naruszenia art. 32 ustawy o SN.

Obowiązujące w tym zakresie przepisy stanowią nieproporcjonalne ograniczenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 47 Konstytucji i art. 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka). Rozwiązanie obowiązujące przed 2018 r., choć także mogło budzić wątpliwości, było bardziej wyważone z prawami osobistymi sędziów. Sędzia mógł bowiem wziąć ślub z drugim sędzią, jeśli przeniósł się do innej izby, przy czym samo przeniesienie było i nadal jest uzależnione od uznaniowej decyzji Pierwszego Prezesa SN bądź odpowiednio Prezesa NSA (art. 35 § 2 ustawy o SN).

O tym, że nie istniała konieczność wprowadzenia w omawianym zakresie tak daleko idącego zakazu, przekonuje także art. 6 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r., poz. 334 ze zm.). Wynika z niego, że osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej albo w stosunku przysposobienia, małżonkowie oraz rodzeństwo nie mogą być sędziami, asesorami sądowymi albo referendarzami sądowymi w tym samym wydziale sądów.

Dążenie do zapewnienia bezstronności i niezawisłości orzekania stanowi wartość konstytucyjną zasługującą na ochronę, ale można zrealizować ten cel z pomocą mniej

³ Ustawa z 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1254) – akt uchylony z dniem 3 kwietnia 2018 r.

radykałnych środków. Urzędujący sędziowie SN i NSA powinni mieć możliwość zawierania między sobą małżeństw bez konieczności rezygnacji z urzędu sędziowskiego.

Pragnę podkreślić, że problem ów ujawnił się w związku z wnioskiem, który wpłynął do Rzecznika Praw Obywatelskich od osób orzekających w najwyższej instancji sądowej, pragnących zawrzeć związek małżeński. Nie ma więc on jedynie znaczenia teoretycznego. Dlatego też działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich⁴, zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o odniesienie się o treści niniejszego pisma oraz o zainicjowanie prac nad nowelizacją art. 32 ustawy o SN, wychodzącą naprzeciw temu problemowi.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm.